

Магістр 2 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ В ДОСЛІДЖЕННІ ПЕРЕДУМОВ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Проаналізовано та обґрунтовано проведення реструктуризації підприємства як комплексу заходів, які сприяють ефективній і конкурентоспроможній його діяльності.

Аннотация. Проанализировано и обосновано проведение реструктуризации предприятия как комплекса мероприятий, которые способствуют эффективной и конкурентоспособной его деятельности.

Annotation. The essence of enterprise restructuring as a complex of actions which support its effective and competitive activity was analyzed and grounded.

Ключові слова: реструктуризація, ефективність, передумови реструктуризації, конкурентоспроможність.

На сучасному етапі економіки реструктуризація – це один з істотних напрямів діяльності практично будь-якої компанії, діяльність якої направлена на успішний бізнес, а також реструктуризація є ефективним ринковим інструментом підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Реструктуризація має на увазі системний характер оптимізації функціонування компанії. Вона включає багатоаспектний і взаємопов'язаний комплекс заходів, процесів, методів, починаючи з комплексної діагностики компанії і до реорганізації як організаційної структури, так і бізнес-процесів на базі сучасних підходів до управління, у тому числі методології управління якістю, реінжиніринга бізнес-процесів, інформаційних технологій і систем.

Дуже багато вчених зацікавлені питаннями реструктуризації. Серед них Мазур І. І. [1], Отенко І. П. [2], Кондратьев В. В. [3], Ращупкіна В. Н. [4], Шаралдаєва І. А. [5] та ін. У результаті дослідження цього питання було визначено, що кожен автор має власний погляд та підходи до реструктуризації підприємств, але наявні і спільні риси у цих підходах.

Мета дослідження полягає в узагальненні поняття "реструктуризація підприємства" та визначенні її передумов.

Об'єктом дослідження є реструктуризація підприємства.

Предметом дослідження обрано визначення передумов проведення реструктуризації на сучасних підприємствах.

Упродовж останніх років ситуація на більшості промислових підприємствах України характеризується складним фінансово-економічним становищем, незавантаженою виробничих потужностей, незабезпеченістю оборотними коштами, соціальною напругою в трудових колективах, викликаною заборгованістю по заробітній платі.

Підприємства багатьох галузей усе глибше занурюються у власні проблеми, з різних причин не можуть провести реструктуризацію виробництва і власних фінансових зобов'язань перед кредиторами, упорядкувати бізнес-процеси, залучити інвесторів.

Зараз існує багато визначень поняття реструктуризації.

Нормативне трактування цього поняття зазначено в Законі України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" і має такий вигляд: "реструктуризація підприємства – здійснення організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства, зокрема шляхом його поділу з переходом боргових зобов'язань до юридичної особи, що не підлягає санації, якщо це передбачено планом санації, на зміну форми власності, управління, організаційно-правової форми, що сприятиме фінансовому оздоровленню підприємства, збільшенню обсягів випуску конкурентоспроможної продукції, підвищенню ефективності виробництва та задоволенню вимог кредиторів" [6].

Загалом реструктуризація – це складний процес, який направлений на фінансове оздоровлення підприємства та підвищення його ефективності. У науковій і навчальній літературі, публіцистиці подані різні погляди на поняття "реструктуризація", розроблені загальні уявлення про засоби дослідження та врахування впливу інтересів різних угруповань на процес реструктуризації підприємства в цілому, його філій та інших структурних підрозділів. У таблиці наведені різні підходи до визначення цього поняття, подані в закордонній і вітчизняній літературі.

Таблиця

Систематизація науково-методичних підходів до визначення поняття "реструктуризація підприємства"

Автор	Визначення терміна "реструктуризація підприємства"
1	2
Лепьохіна І. А. [7]	Засіб управління процесами адаптації, свідомо й цілеспрямована зміна основ функціонування й організаційної структури підприємства
Герасимчук З. [8]	Засіб забезпечення оптимального функціонування підприємства в ринкових умовах, що безупинно змінюються відповідно до стратегії його розвитку
Мазур І. І., Шапіро В. Д. [1]	Сукупність заходів щодо комплексного приведення умов функціонування компанії відповідно до динамічних умов ринку й виробленої стратегії її розвитку
Полига С. [9]	Перехід структурних підрозділів у самостійні господарські одиниці зі своїми розділовими балансами, розрахунковими рахунками; їхній зв'язок між собою є послідовними технологічними переділами й кінцевим продуктом, а також результатом економічної діяльності всього підприємства дають можливість підвищити ефективність їхнього функціонування, створити

1	2
Брюховецька Н. Є. [10]	Процес, спрямований на створення умов ефективного використання всіх факторів виробництва з метою підвищення фінансової стійкості й зростання конкурентоспроможності
Ращупкіна В. М. [4]	Тривалий процес оздоровлення всіх життєвих циклів діяльності підприємства, спрямованих на їхню диверсифікованість, пов'язаних із активізацією інвестиційної діяльності в промисловості, що сприяє поліпшенню управління підприємством, підвищенню ефективності виробництва й конкурентоспроможності продукції, матеріальній зацікавленості трудових колективів у кінцевих результатах своєї праці й на цій основі підвищенню продуктивності праці, зниженню витрат виробництва, поліпшенню фінансово-економічних результатів діяльності з урахуванням реалізації правових заходів щодо державної підтримки зазначених змін

Безпосередньою метою реструктуризації є оздоровлення тих підприємств, які можуть виробляти продукцію, конкурентоспроможну як на внутрішньому ринку країни, так і на зовнішніх ринках.

Вивчаючи процес реструктуризації необхідно розглядати деякі процедури, такі, як: визначення стратегічної мети підприємства; проведення аналізу стану підприємства; визначення показників, за якими буде проводитися аналіз підприємства.

На сучасному етапі економічних досліджень науковці виділяють багато передумов проведення реструктуризації. Так, у роботах Отенко І. П. визначено такі передумови реструктуризації, як: відсутність стратегії розвитку підприємства, неефективність використання ресурсів, розвиток науки і техніки, низька якість продукції, низька продуктивність праці, висока конкуренція. У роботі А. Аріфуліна визначено такі передумови: різке падіння попиту на товари і послуги: падіння цін, падіння об'ємів продажів, скорочення грошових потоків від операційної діяльності, економічна, а не фінансова криза; надмірне (і короткострокове за характером) боргове навантаження всіх секторів економіки; неможливість отримати кредит або рефінансувати заборгованість; переговори з безліччю кредиторів (торгівельні контрагенти, банки, податкові органи і т. д.). У роботах Кондратьєва В. В. визначено такі передумови: якість продукції і послуг; стратегія маркетингу і збуту; кваліфікація персоналу; технологічний рівень виробництва; податкове середовище, в якому діє підприємство; доступність джерел фінансування.

Можна дати таке визначення реструктуризації: це постійний, складний та багатогранний процес, який необхідно проводити незалежно від зовнішніх умов середовища для підвищення ефективності підприємства та зміцнення його позицій на ринку.

Після проведення реструктуризації можна спостерігати покращення в діяльності підприємства, в основному це буде зростання його капіталу, а отже, і зростання вартості підприємства. Це означає, що підприємство може виготовляти конкурентну продукцію як для внутрішнього ринку, так і для зовнішнього. А це говорить про зміцнення державних позицій, налагодження зовнішньоекономічних зв'язків країни.

Проте не завжди реструктуризація допоможе підприємству вийти на бажаний рівень, тому часто збиткові компанії необхідно ліквідувати.

Тому перед проведенням реструктуризації необхідно визначити всі позитивні і негативні аспекти діяльності підприємства для того, щоб знати, чи можливо поставити підприємство "на ноги", чи краще його ліквідувати.

Наук. керівн. Москаленко Н. О.

Література: 1. Мазур И. И. Реструктуризация предприятий и компаний : справочное пособие / И. И. Мазур, В. Д. Шапиро и др. ; под ред. И. И. Мазура. – М. : Высшая школа, 2000. – 587 с. 2. Організаційно-економічний механізм реструктуризації підприємства : наук. вид. / І. П. Отенко, Н. О. Москаленко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2005. – 216 с. 3. Кондратьев В. В. Реструктуризация управления компанией: 17-модульная программа для менеджеров "Управление развитием организации". Модуль 6 / Кондратьев В. В., Краснова В. Б. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 240 с. 4. Ращупкина В. Н. Реструктуризация и санация предприятия : учебн. пособ. / Ращупкина В. Н. – Макеевка : Макеевский эконом.-гуман. инс-т., 2005. – 316 с. 5. Шаралдаева И. А. Теоретические основы реструктуризации : учебн. пособ. – Улан-Удэ : Изд. ВСГТУ, 2005. – 160 с. 6. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України (із внесеними змінами та доповненнями) // Урядовий кур'єр. – 2002. 7. Лепьохіна І. О. Сутність та зміст реструктуризації підприємства / І. О. Лепьохіна // Економіка та підприємництво. – 2006. – № 3. – С. 171–175. 8. Герасимчук З. В. Комплексная оценка уровня устойчивого развития регионов Украины / З. В. Герасимчук // Экономика Украины. – 2007. – № 2. – С. 34–42. 9. Польша С. О. Реструктуризация Львовского мотозавода / С. О. Польша // Экономика Украины. – 2005. – № 1. – С. 3–11. 10. Брюховецкая Н. Е. Антикризисное управление предприятием / Н. Е. Брюховецкая, И. П. Булеев. – Донецк : ИЭП, 1999. – 180 с. 11. Положення про порядок реструктуризації підприємств : наказ Фонду державного майна України від 12.04.2002 № 667 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0414-02>.